

Leksyka filmowego dyskursu policyjnego (na przykładzie serialu *Fala zbrodni*)

W artykule została opisana leksyka składająca się na filmowy dyskurs policyjny, wykorzystany do kreacji językowej bohaterów serialu kryminalnego. Zebrany materiał pochodzi z osiemnastu odcinków serialu *Fala zbrodni* emitowanego w latach 2003–2008 na antenie Telewizji Polsat. Produkcja powstała na licencji według formatu szwedzkiego serialu *Brottsvag* (FP1 2017).

Oś fabularną *Fali zbrodni* tworzą losy policjantów pracujących w Oddziale do Zwalczania Przeszłości Zorganizowanej, a głównym wątkiem serialu spajającym wszystkie odcinki jest prowadzone przez policjantów dochodzenie w sprawie rosyjskiej grupy przestępczej Siergiejekaja. Serial przedstawia zarówno pracę funkcjonariuszy policji, jak i ich życie prywatne. W główne role policjantów wcielili się: Dorota Kamińska, Mirosław Baka, Edward Żentara, Robert Więckiewicz, Agnieszka Dygant, Mariusz Jakus, Radosław Pazura, Agnieszka Wagner, Jan Wieczorkowski. Do obsady serialu należał także policjant – Jan Janczak – występujący w roli drugoplanowej.

W *Fali zbrodni* zostały ukazane różne aspekty pracy policji. Serialowi policjanci zajmują się m.in. sprawami dotyczącymi zabójstw, porwań, handlu bronią i ludźmi. Prowadzą śledztwa, przesłuchują świadków i podejrzanych, przeprowadzają akcje antyterrorystyczne. W związku ze specyfiką serialu do kreacji językowej postaci wykorzystano socjolekt policyjny. Twórcom serialu to zadanie ułatwiły ich wcześniejsze doświadczenia filmowe.

Jednym z reżyserów serialu był Krzysztof Lang, który miał już za sobą doświadczenie związane z pracą na planie seriali dokumentalnych *Prawdziwe psy* (2001) oraz *Prawdziwe psy – Krzysiek i Sławek* (2003), ukazujących zmagania funkcjonariuszy Komendy Stołecznej Policji z przestępcami (FP2 2017). Wśród scenarzystów serialu znalazł się Marek Kreutz, autor scenariuszy kilku produkcji kryminalnych. W rozmowie ze mną ujawnił, że sam również miał możliwość kontaktu z policjantami, którzy odkryli przed nim arkaną swojej pracy. W celu nadania autentyczności językowi policjantów do współpracy zaproszono

konsultanta policyjnego Jerzego Nęckiego, który pomagał twórcom na etapie powstawania scenariusza (FP3 2017). Realizatorzy *Fali zbrodni* zadbali nie tylko o językowy aspekt kreacji postaci policjantów. W serialu w scenach akcji antyterrorystycznych wystąpili członkowie prawdziwych jednostek antyterrorystycznych SPAP Wrocław.

1. Pseudonimy

Specyfika serialowego dyskursu policyjnego ujawnia się m.in. w warstwie onomastycznej. W procesie kreowania wizerunków bohaterów twórcy uwzględnili fakt, że policjanci posługują się przede wszystkim pseudonimami. Bohaterami *Fali zbrodni* są m.in. Igor Szajbiński „Szajba”, Daria Westman „Czarna”, Witold Nawrocki „Młody”, Aleksandra Melin „Aleks”, Błażej Kowal „Budrys”.

Jak wynika z analizy, pseudonimy serialowych postaci odwołują się do różnych cech psychofizycznych bohaterów, np. wieku, koloru włosów, usposobienia. Znajdują się wśród nich także skróty imion oraz odapelatywno-odantroponimiczny onim znaczący „Szajba”. Ten pseudonim stanowi jednocześnie skróconą formę nazwiska oraz odwołuje się do emocjonalności i porywczosci bohatera.

Nadanie przez twórców serialu pseudonimów właśnie tym bohaterom znajduje swoje uzasadnienie fabularne. „Czarna”, „Budrys”, „Francuz”, „Szajba” i „Młody” to policjanci pracujący w terenie, a zatem osoby, które potrzebują kamuflażu. Ich pseudonimy pełnią różne funkcje. Mają na celu z jednej strony indywidualizację, co jest możliwe przez podkreślenie cech osobowych, z drugiej – utajnienie personaliów. Warto także podkreślić fakt, że pseudonimy serialowych postaci cechuje także zwięzłość. Są one słowami dwusylabowymi, krótszymi niż onimy identyfikujące ich w sytuacjach oficjalnych.

2. Policyjne słownictwo fachowe

W analizowanym serialu wykorzystano także policyjne słownictwo fachowe i slangowe, które stanowi element odróżniający język policjantów od polszczyzny ogólnej. Oba te rejestry przenikają się i tworzą specyficzny serialowy dyskurs policyjny.

Do leksyki fachowej, wskazującej na charakterystykę używających jej postaci, włączyć należy nazwy jednostek i instytucji współdziałających z policją lub działających w jej obrębie. W dialogach bohaterów *Fali zbrodni* pojawiają się one w różnych formach. Występują m.in. w formie oficjalnej (pełnej) – *Centralne Biuro Śledcze*, *Biuro Spraw Wewnętrznych*, oraz w formach skróconych

– jako skrótowce, np. CLK (Centralne Laboratorium Kryminalistyczne), ABW, SPAT lub w formie ucięcia (nie od nazwy własnej), np. *labo* (od *laboratorium*, w domyśle: *laboratorium kryminalistyczne*). Przykładem nazwy slangowej jest z kolei potoczne sformułowanie *Abwera* oznaczające Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

W analizowanej grupie znajdują się także wykorzystane w serialu nazwy innych wydziałów policji. Serialowi bohaterowie nie posługują się jednak ich pełnymi formami, używają głównie formacji potocznych, takich jak *wydział narkotyków* (zamiast Wydział do Walki z Przestępczością Narkotykową), *drogówka* (Wydział Ruchu Drogowego), *kryminalni* (Wydział Kryminalny). Na słownictwo fachowe, a zatem nieobecne lub prawie nieobecne poza dyskursem policyjnym, składają się także nazwy stopni policyjnych. Warto podkreślić, że w serialu pojawiają się one sporadycznie, zazwyczaj w sytuacjach nieoficjalnych, a zwroty te przyjmują często charakter żartobliwy (np. „Wyluzuj, komisarzu. Nie musisz od razu zostawać moim mężem”).

W grupie słownictwa profesjonalnego wykorzystanego w serialu znajdują się takie wyrażenia jak *ciemna liczba* (‘różnica między liczbą czynów zabronionych zarejestrowanych przez organy ścigania powołane do przeciwdziałania przestępczości a rzeczywistą (faktyczną) liczbą zaistniałych czynów [...]’) (Bogdalski, Świdorski, Wojtaszczyk 2015). Słownictwo fachowe języka policjantów stanowią także nazwy broni (np. *colt*, *Mosin*). Elementem charakterystycznym dla języka bohaterów jest również stosowanie elips (np. *trzydziestka ósemka* ‘broń o kalibrze trzydzieści osiem’).

3. Żargon policyjny

Oprócz słownictwa fachowego w serialu odnotować można przykłady leksyki typowej dla żargonu policyjnego, którego celem jest nie tyle fachowe nazwanie desygnatów związanych z pracą w policji, ile potoczne, ekonomiczne i żartobliwe opisanie policyjnej codzienności, takie jak: *wyjec* (‘syrena policyjna’), *atowcy* (‘antyterrorysty’), *lateksy* (‘rękawiczki’). Niektóre z przykładów pojawiających się w dialogach, np. *firma* (żarg. *polic.* ‘centrala resortu spraw wewnętrznych, rzadziej jej jednostki organizacyjne szczebla centralnego’), *figurant* (‘[...] osoba będąca przedmiotem zainteresowania operacyjnego w określonej sprawie’), *klamka* (żarg. *polic.* ‘krótka broń palna’; podstawowe znaczenie ‘pistolet’), *klient* (‘wszystkie [...] osoby przybyłe, wezwane lub doprowadzone do siedziby organu procesowego [...] wszyscy szeroko rozumiani interesanci spoza środowiska [...]’), *wtyczka* (*popul.*, żarg. *oper.* ‘tajny współpracownik’ albo ‘kadrowy pracownik operacyjny tkwiący w rozpracowywanym środowisku, bez względu na mia-

nownictwo i przyjętą formę współpracy'), *pluskwa* („[...] miniaturowy nadajnik urządzenia podsłuchowego”) znalazły się w książce Zdzisława Uniszewskiego *Żargon zawodowy pracowników śledczych i operacyjnych: problematyka kryminalistyczna* (Uniszewski 1999).

4. Leksyka przestępcza

Na serialowy dyskurs policyjny składa się także leksyka przestępcza. Podobnie jak w poprzednich wypadkach są to głównie wyrażenia związane z pracą policjantów, jednak zapożyczone do tej odmiany z żargonu przestępczego. W analizowanej grupie wyróżnić można kilka pól semantycznych. Do jednego z nich należą słowa nazywające broń takie jak *gnat* i *spluwa*. Kolejne pole semantyczne tworzą określenia związane z procesem ścigania przestępców, np. *zmyłka*, *ogon*, *obrączki*. Osobną grupę stanowią słowa związane z przesłuchaniami, np. *kitować*, *śpiewać*. Leksyka przestępcza wykorzystywana przez serialowych policjantów służy im także do nazywania miejsc, np. *meta*, *melina*.

Z leksyki przestępczej pochodzą także różne określenia zawodu policjanta takie jak *pies*, *głina*, *gliniarz* oraz wyrażenia określające elementy świata policyjnego, np. *psiarnia* i *suka*. Szeroki zbiór tworzą określenia związane z aresztem. Należą do niego wyrazy nazywające więzienie, takie jak *paka*, *dołek*, *puszka*, oraz słowa odnoszące się do realiów życia w areszcie, np. *klawisz*, *spacerniak*. Z gwary przestępczej pochodzi również wiele określeń ludzi. Są one zazwyczaj pejoratywne, lekceważące, np. *kicia*, *pedo*, *roboł*, *cykor*, *płatka*.

5. Leksyka potoczna

Jedną z warstw składających się na serialowy dyskurs policyjny jest leksyka potoczna. Nie brakuje jej także w wypowiedziach bohaterów *Fali zbrodni*. W serialowych dialogach można zauważyć pewne obszary, w których słownictwo potoczne występuje szczególnie często. Wiele słów potocznych używanych przez serialowe postaci pochodzi z pola semantycznego »człowiek«. W tym obszarze pojawiają się określenia ironiczne i pogardliwe, takie jak *babsko*, *chłop*, *fagas*, *frajer*, *gościu*, *picuś* czy *pismak*. Notowane są również słowa potoczne z pól semantycznych »śmierć« i »zabijanie«, np. *kropnąć*, *rozwalić*, *skasować*, *wykłotać*, *wyzipnąć*.

6. Związki frazeologiczne

W analizowanym materiale badawczym pojawia się także wiele związków frazeologicznych. Warto podkreślić, że większość serialowych rozmów toczy się w miejscu pracy policjantów. Dialogi dotyczą głównie prowadzonych przez nich spraw, akcji, sytuacji związanych z działaniami OPZ, dlatego też wiele odnotowanych frazeologizmów odnosi się właśnie do realiów policyjnych. Za pomocą związków frazeologicznych serialowi policjanci opisują różne etapy działań, np. związane z poszukiwaniami bandytów dotyczące obserwacji (np. *mieć kogoś na oku*), przesłuchaniami (np. *wziąć kogoś w obroty*). Frazeologizmy służą bohaterom m.in. do opisywania działań przestępców. Pojawiają się także w wypowiedziach policjantów określających swoje położenie, sytuację, w której się znaleźli. Stosowane przez bohaterów związki frazeologiczne ujawniają także zasady i wartości obowiązujące w środowisku policjantów (np. *walić prawdę prosto z mostu*).

Jak wynika z analizy, związki frazeologiczne wyekscerpowane z dialogów bohaterów *Fali zbrodni* to głównie wyrażenia potoczne, które nie mają genezy mitologicznej, biblijnej, literackiej ani historycznej. Odwołują się one do realiów życia codziennego. Potoczny charakter frazeologizmów uwidacznia się również w różnego rodzaju modyfikacjach frazeologicznych. Przyjmują one formy skrócone (np. *wystrychnąć* zamiast *wystrychnąć na dudka*), rozbudowane (*nie znasz ani dnia, ani godziny* zamiast *nie znasz dnia ani godziny*). Niektóre elementy związków są w dialogach bohaterów *Fali zbrodni* zastępowane innymi, zazwyczaj potocznymi lub wulgarnymi – np. *sznurować gębę* zamiast *sznurować usta*, *zawracać dupę* zamiast *zawracać głowę*.

7. Stereotypy etniczne

W dialogach bohaterów *Fali zbrodni* dostrzec można także znajdujące w nich odzwierciedlenie stereotypy etniczne. Jak zauważa Michael Müller, jest to typowe dla potocznego rejestru języka polskiego, w którym występują często obraźliwe określenia przedstawicieli innych narodowości (Müller 2005). Przykładem takiego wyrażenia jest słowo *Ruski* notowane także w serialowych dialogach w odniesieniu do Rosjanina. Zazwyczaj używane jest ono w liczbie mnogiej jako sformułowanie oznaczające członków rosyjskiej mafii. Stereotypowe określenia takie jak *Ruski* i *Rusek* są w wypowiedziach bohaterów silnie nacechowane emocjonalnie.

Serialowe dialogi stanowią także dowód na to, że kontakty z rosyjskimi gangsterami wpływają na język bohaterów. Uwidacznia się to w wypowiedziach „Młodego”, który początkowo członków mafii określa mianem *Rosjan*. Wraz

z rozwojem akcji język bohatera zmienia się, a „Młody” po tym, jak został porwany przez członków mafii, zmienia sposób wyrażania się o poszukiwanych przestępcach. Stereotypy etniczne odzwierciedlają się nie tylko w leksemach *Ruski* i *Rusek*, lecz także w potocznych frazeologizmach (np. *łączność jak w ruskim czołgu*).

Wpływ kontaktów z Rosjanami na język serialowych policjantów uwidacznia się także w postaci zapożyczeń z języka rosyjskiego. Jako przykład można podać słowo *prikaz*, które zostało zaadaptowane fonetycznie do języka polskiego. W serialowych dialogach pojawiają się także wyrażenia rosyjskie włączone w wypowiedzi konstruowane w języku polskim (np. „Koniec parasola ochronnego. Paniała?”). W materiale badawczym notowane są także zapożyczenia z języka angielskiego oraz całe zdania w tym języku (np. „It’s my job, sergeant”).

8. Pozostałe zjawiska

W wypowiedziach bohaterów serialu przewija się także słowo *niejaki* charakterystyczne dla języka policjantów. Choć według definicji zawartej w słowniku PWN *niejaki* to „zaimek komunikujący, że mówiący nie potrafi bliżej scharakteryzować osoby, którą wymienia z imienia lub nazwiska (...)” (PWN1 2017), zazwyczaj policjanci używający tego słowa mają dużą wiedzę na temat osoby, którą opisują, tak jak w wypadku przybliżania sylwetki podejrzanego Stefana Zembali. Policjant opowiadający o Zembali używa słowa „niejaki”, mimo że policja zna wiele faktów z jego życia.

Charakterystycznym zjawiskiem obserwowanym w języku bohaterów *Fali zbrodni* jest także stosowanie zdrobnień. Choć deminutywy w języku polskim stanowią bardzo produktywną kategorię gramatyczną, te używane przez serialowych bohaterów stanowią ciekawy materiał badawczy ze względu na ich wielość, różnorodność, użycie w różnych kontekstach oraz rolę, jaką odgrywają w języku policjantów. Jak podkreśla Zdzisław Uniszewski, odpowiednio użyte zdrobnienia mogą pomóc np. w zbudowaniu pożądanego klimatu rozmowy, budzeniu optymistycznych odczuć w przesłuchiwanym (Uniszewski 1999, 37–38). W analizowanym materiale zdrobnienia pojawiają się wielokrotnie w wypowiedziach różnych postaci. Formy zdrobnień tworzone są od różnych wyrazów. Uwagę zwraca nie tylko ich zróżnicowanie, lecz także wielofunkcyjność. Użyte przez serialowych policjantów deminutywy można podzielić na kilka głównych grup powiązanych semantycznie. Analizowany materiał zawiera wypowiedzi, w których pojawiają się np. zdrobnienia utworzone od słów związanych z alkoholem, takie jak *browarek*, *flaszeczka*, *wódeczka*. Osobny zbiór zdrobnień to formy wulgarnych określeń na przestępców, np. *ćpunek*, *zbozcze* czy zdrobnienia tworzone

od wyrazów i sformułowań związanych z pracą policjantów. Przykładem takiego sformułowania jest wyrażenie *robić komuś ogonek*. Stanowi ono modyfikację wyrażenia *robić komuś ogon* oznaczającego w języku policjantów śledzenie osoby podejrzanej. Deminutywy przewijają się także w utartych, potocznych sformułowaniach używanych przez serialowych policjantów. Stosowane przez nich formy zdrobniałe mają na celu m.in. oswojenie negatywnych, niebezpiecznych aspektów pracy policjanta. O powszechnym używaniu zdrobnień przez bohaterów oprócz dużej frekwencji tych form w dialogach świadczą także ich powtarzalność w wypowiedziach różnych bohaterów.

9. Analiza polowa

Analiza materiału badawczego wykazała, że w słownictwie wyekscerpowanym z serialowych dialogów można wydzielić pola semantyczne ukazujące, w jakich kategoriach myślowych serialowi policjanci ujmują wykonywany przez siebie zawód i jakie ma to odzwierciedlenie w ich języku. Słownictwo wchodzące w obręb wydzielonych przez mnie pól semantycznych odwołuje się do semantyki poszczególnych obszarów na zasadzie metafory.

Jednym z wydzielonych obszarów jest pole semantyczne »zabawa«. Serialowi bohaterowie często mówią o swojej pracy. Posługują się sformułowaniami nawiązującymi do zabaw i gier. W dialogach pojawiają się takie wyrażenia jak *gra na dwa fronty, zabawa ze służbami specjalnymi, hece z uranem, strzelanka*. Ujmowanie pracy policjanta w kategoriach zabawy nie wiąże się jednak z umniejszaniem jej wartości. Ma to na celu m.in. oswojenie pewnych aspektów wykonywanego zawodu. Rozgrywki między policjantami i przestępcami w niektórych aspektach są podobne do gier, np. w chowanego czy podchodów. Praca policjantów polega na rozpracowaniu lub pokonaniu »przeciwej drużyny», która utrudnia im działania, dlatego w serialowych dialogach pojawiają się kwestie takie jak: »Bawią się z nami w kotka i myszkę». W tym polu semantycznym mieszczą się także określenia przypominające wyrażenia używane w trakcie zabaw, np. *pif-paf* i *bingo*.

W analizowanych dialogach bohaterów *Fali zbrodni* pojawiają się także słowa z pola semantycznego »sport«. Podobnie jak w wypadku pola opisanego powyżej, pojawiają się one zazwyczaj w funkcji przenośni. Przyczyną wyboru takiego rodzaju metaforycznego ujęcia jest prawdopodobnie fakt, że zarówno w sporcie, jak i w pracy policjanta niezwykle ważny jest element rywalizacji, dlatego też w wypowiedziach policjantów przewija się motyw sportowej walki. W dialogach występują między innymi sformułowania takie jak *znokautować* i *opuścić gardę*. Słownictwo związane ze sportem pojawia się również w wypo-

wiedziach dotyczących pościgów, np. „Czwórka do jedyńki, dołączyłem do peletonu”.

Kolejnym polem semantycznym, które można wyróżnić na podstawie leksyki wyekscerpowanej z dialogów bohaterów *Fali zbrodni*, są sytuowane w opozycji pola »czystość« i »brud«. Policijni bohaterowie pojmują swoją pracę jako robienie porządku, oczyszczanie środowiska z jednostek zdegenerowanych. Ma to odzwierciedlenie w języku, jakim się posługują. Brud stanowi symbol otaczającego policjantów zła. Wiąże się to także ze sferą zapachów. Podejrzone sprawy nazywane są przez policjantów *śmierdzącymi*, a bohaterowie wykorzystują metaforę zapachu do budowania swoich wypowiedzi:

Francuz: Dzwoniłem, bo tu śmierdzi.

Renata: Że śmierdzi to czuć na odległość. Tylko jeszcze nie wiem co. Zaraz tam wejdę i się dowiem.

Francuz: Obawiam się, że śmierdzi poważniej niż sądzimy.

W serialu pojawiają się również metafory zbudowane na porównaniu czynności zatrzymywania przestępców do czynności czyszczenia, porządkowania, np. „Wykurzymy ich jak przyjedzie AT”, „Wyczyściliśmy ich do cna”. Określenia związane z czystością występują także w innych kontekstach, np. słowo *czysty* w znaczeniu ‘niewinny’, ‘bez podsłuchu’ lub w znaczeniu ‘pusty’.

W języku potocznym policjanci bywają nazywani lekceważąco *psami*. Mimo że jest to określenie nacechowane negatywnie, pracownicy policji często sami tak o sobie mówią. Zwraca na to uwagę Zdzisław Uniszewski i pisze m.in. o tym, że w języku policjantów występuje np. autoironiczne słowo *miot* jako określenie absolwentów szkół policyjnych (Uniszewski 1999, 43). W *Fali zbrodni* pojawiają się również wypowiedzi zawierające leksykę z pola semantycznego »zwierzęta«, nawiązujące przede wszystkim do psów. Serialowi policjanci we własnym opisie posługują się »psimi« metaforami. W ich wypowiedziach pojawiają się określenia takie jak *aport* i *warować*. Słownictwo z tego pola semantycznego przewija się także w używanych przez bohaterów związkach frazeologicznych takich jak *mieć kogoś na smyczy*, *wieszać na kimś psy*, *francuski piesek*.

W wypowiedziach serialowych policjantów notowane są także wyrażenia z pola semantycznego »polowanie«. Namierzanie poszukiwanych przypomina szukanie tropu, a poszukiwani porównywani są często do ptaków, np. „Nie możemy spłoszyć ptaszka”. W polu semantycznym związanym z polowaniem znajduje się także używane przez bohaterów wyrażenie *spłoszyć*, np. „Prawdopodobnie wypłoszyliśmy Siergieja”.

10. Dyskurs policyjny bohaterów *Fali zbrodni* a język policjantów

Materiał porównawczy do wyekscerpowanego z dialogów serialowych materiału językowego stanowiły dialogi policjantów występujących w serialu dokumentalnym *Prawdziwe psy*¹ w reżyserii Krzysztofa Langa oraz wypowiedzi prawdziwych funkcjonariuszy udzielających wywiadów Patrykowi Vedze, zebranych w książkach *Złe psy. W imię zasad* (2015) oraz *Niebezpieczne kobiety* (2016). Analiza materiału porównawczego i materiału wyekscerpowanego z serialu *Fala zbrodni* wykazała, że język serialowych policjantów jest wzorowany na języku funkcjonariuszy policji. Świadczy o tym m.in. fakt, że zarówno na podstawie leksyki serialowej, jak i na podstawie wypowiedzi funkcjonariuszy policji można wydzielić takie same pola semantyczne. W *Fali zbrodni* występują te same elementy języka (np. wulgaryzmy, deminutywy), które pojawiają się w materiale porównawczym. Ponadto wywiady oraz poszczególne sceny *Prawdziwych psów* zawierają wiele określeń charakterystycznych dla języka policjantów, które zostały wykorzystane również w serialu kryminalnym. Należą do nich wyrazy takie jak: *klamka, ciemna liczba, kryminalni, operacyjni, kret, klient, czynności [operacyjne], zatrzymani, BSW*. W dużej mierze są to wyrazy, których znaczenie nie jest obce użytkownikom polszczyzny spoza kręgu policyjnego, co wykazała przeprowadzona przeze mnie ankieta. Język policjantów przedstawiony w serialu w zakresie leksyki bardzo dobrze oddaje realia językowe funkcjonariuszy. Wierność w zakresie odwzorowania języka policjantów serial zawdzięcza zapewne konsultacjom językowym oraz doświadczeniom twórców, którzy mieli styczność z osobami wykonującymi zawód policjanta.

Zakończenie

Badania nad kreacją języka bohaterów serialu telewizyjnego ukazują trudności, z jakimi muszą zmierzyć się twórcy filmowi. Problemy te wiążą się głównie z koniecznością dostosowania przedstawianego w serialu języka do kompetencji językowej widzów oraz zmierzenia się z ich wyobrażeniami na temat policjantów. W kontekście badań nad serialem telewizyjnym jako obszarem swego rodzaju stylizacji językowej należy podkreślić, że efekt końcowy, czyli język bohaterów, który słyszy odbiorca, to dzieło wielu autorów, m.in. scenarzysty, reżysera, konsultantów, aktorów, co może stanowić ważny punkt wyjścia w dalszych badaniach nad filmowymi dyskursami różnych grup społecznych i zawodowych.

¹ Do materiału porównawczego zostały włączone pierwsze cztery odcinki serialu.

Bibliografia

- FP1, 2017: <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=1212863> [dostęp: 27.05.2017].
- FP2, 2017: <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=116204> [dostęp: 27.05.2017].
- FP3, 2017: <http://www.filmpolski.pl/fp/index.php?osoba=1110415> [dostęp: 27.05.2017].
- Grochowski M., 2008, *Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów*, Warszawa. Hendrykowski M., 1982, *Słowo w filmie. Historia, teoria, interpretacja*, Warszawa. Jak napisać scenariusz filmowy, Russin R.U., Downs W.M., 2012, Warszawa.
- Karpiński M., 2004, *Scenariusz: niedoskonałe odbicie filmu. O sztuce scenariusza filmowego*, Kraków.
- Kołodziejek E., 2010, *Społeczne i kulturowe uwarunkowania współczesnych odmian zawodowych (na przykładzie profesjolektów marynarzy, żołnierzy i policjantów)* [w:] Milewska-Stawiany M., Rogowska-Cybulska E. (red.), *Polskie języki. O językach zawodowych i środowiskowych*, Gdańsk, s. 106–116.
- Kresa M., 2014, *Gwara w filmie i serialu fabularnym – perspektywy badawcze*, „Prace Filologiczne”, t. LXV, Warszawa, s. 233–249.
- Kreutz, 2017: *Rozmowa z Markiem Kreutzem*, przeprowadziła Natalia Koszewska, 14.12.2017.
- Müller M., 2005, *Stereotypy etniczne w niemieckich i polskich przysłowiach, zwrotach i mowie potocznej* [w:] Dąbrowska A., Nowakowska A. (red.), *Życzliwość i agresja w języku i kulturze*, Wrocław, s. 327–334.
- Piekot T., 2008, *Język w grupie społecznej. Wprowadzenie do analizy socjolektu*, Wałbrzych.
- Prawdziwe psy*, 2001, reż. K. Lang (odcinki 1–4).
- PWN1, 2017: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/niejaki.html> [dostęp: 27.05.2017].
- PWN2, 2018: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ciemna-liczba-przestepstw;3886513.html> [dostęp: 02.03.2018].
- Skowronek B., 2013, *Filmowa odmiana medialna* [w:] B. Skowronek, *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*, Kraków, s. 191–204.
- Słownik wiedzy o Policji*, Bogdalski P., Świdorski M., Wojtaszczyk K.A. (red.), 2015, Warszawa.
- Sobczak B., 2005a, *Język w serialach* [w:] Uszyński J. (red.) *Polskie seriale telewizyjne. 2005: studium antenowe*, Warszawa, s. 120–132.
- Stępiak K., 2013, *Słownik gwar przestępczych*.
- Uniszewski Z., 1999, *Żargon zawodowy pracowników śledczych i operacyjnych. Problematyka kryminalistyczna*, Wrocław.
- Wilkoń A., 2000, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice.
- Vega P., 2015, *Złe psy. W imię zasad*, Kraków.
- Vega P., 2016, *Złe psy. Po ciemnej stronie mocy*, Kraków.
- Vega P., 2016, *Niebezpieczne kobiety*, Kraków.

**The lexicon of the film police discourse
(on the example of the series *Fala zbrodni*)**

Summary

The subject of the article is the police language and its presentation in the crime series. The comparative research was conducted on the statements and dialogues of the police officers shown in the TV series *Fala zbrodni*. Selected features of the police language in the field of non-system stylization have been characterized. An attempt to recreate the linguistic image of the world of the police officers allowed to present in which mental categories they take their job. The aim of the article was also to present the TV series as a multi-author audiovisual work.

Keywords: language of the police officers, sociolect, linguistic stylization, language of film characters, film dialogue

Słowa kluczowe: język policjantów, socjolekt, stylizacja językowa, język bohaterów filmowych, dialog filmowy